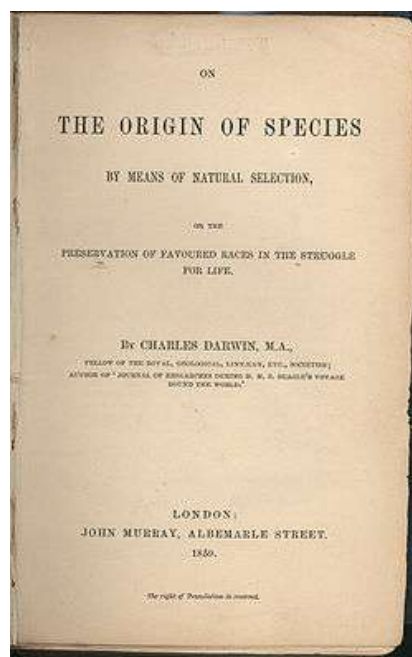
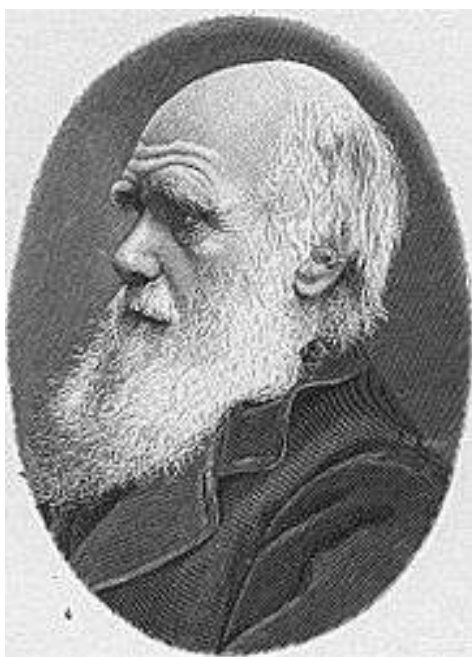

3 липня 2009 р. відбулася сесія Загальних зборів НАН України, присвячена 200-річчю від дня народження творця еволюційної теорії Чарльза Дарвіна

У роботі сесії Загальних зборів НАН України, що проходила у Великому конференц-залі НАН України, взяли участь академіки і члени-кореспонденти НАН України, співробітники академічних установ, а також освітянських закладів.

Сесію відкрив президент НАН України академік НАН України Б.Є. Патон, який виступив зі вступним словом. Учасниками Загальних зборів були заслухані наукові доповіді академіка НАН України С.В.Комісаренка на тему «Творчий шлях і наукова спадщина Чарльза Дарвіна» та академіка НАН України Д.М.Гродзинського «Дарвінізм у світлі сучасної біології».

Промовцями було зазначено, що 12 лютого цього року світова спільнота широко відзначила 200 років від дня народження видатного вченого в галузі природничих наук, засновника сучасної теорії еволюції Чарльза Роберта Дарвіна. Крім того, 1 липня поточного року виповнилося 150 років з дня оприлюднення ним положень теорії еволюції у Лондонському Ліннеївському товаристві, а 24 листопада виповнюється 150 років від виходу в світ його геніальної книги "Походження видів шляхом природного добору, або збереження порід у боротьбі за життя".

Чарльз Дарвін жив в епоху бурхливого суспільного розвитку, коли природознавство було на підйомі, а в науці здійснювалися важливі відкриття. Він захоплювався природничими науками та цілеспрямовано вивчав спеціальну літературу. Займаючись колекціонуванням і беручи участь в експедиціях з дослідження геології, фауни і флори, він спостерігав, записував бачене і прагнув дати йому раціональне пояснення. Дарвін зблизився з такими відомими ученими, як зоолог Грант, ботанік Генсло, геолог Седжвік.

В кінці 1831 р. почалась п'ятирічна кругосвітня подорож на кораблі "Бігл", у якій Чарльз Дарвін взяв участь як геолог, зоолог і ботанік.

Він зібрав величезний і дуже цінний науковий матеріал, який відіграв основну роль у

розвитку еволюційної ідеї. Зіставляючи різні факти, спостереження на океанічних островах, в Південній Америці, Кордильєрах та інших місцях, Дарвін приходять до висновку, що вимирання видів тварин і рослин минулих епох не можна пояснити якимись великими катастрофами. Він звертає увагу на залежність фауни і флори від умов існування.

Після повернення з подорожі 2 жовтня 1836 р. Дарвін детально опрацьовує і публікує зібрані геологічні, зоологічні та інші матеріали і працює над розробкою ідеї історичного розвитку органічного світу, що зародилась ще під час подорожі. Понад 20 років він наполегливо розвиває і обґрунтовує цю ідею, продовжує збирати і узагальнювати факти, особливо з практики рослинництва і тваринництва. І лише в 1859 році він видає книгу “Походження видів шляхом природного добору”.

Це була дійсно революційна праця. Особливо вражає те, як багато Дарвін знав і наскільки далеко він бачив. Геніальність Дарвіна полягала в тому, що він на основі елементарних фактів побудував свою глибоку та детально опрацьовану теорію. У цей час Мендель лише розпочав свої дослідження з горохом і тільки через 10 років оприлюднив відкриті закони, а генетика, як наука, розпочала розвиватись тільки у ХХ столітті.

ЩО БУЛО НЕВІДОМИМ В ЧАСИ ДАРВІНА

- **ІСНУВАННЯ ГЕНІВ** (В.Йогансен, 1909, пізніше Г. Х. Морган)
- **ЗАКОНИ УСПАДКОВУВАННЯ** (Г.Мендель, 1866 ---> Х.Де Фріз, Е.Чермак, 1900)
- **МЕХАНІЗМИ МІНЛИВОСТІ** (останні роки)
- **ВІК ЗЕМЛІ** (середина ХХ століття)
- **ЯВИЩЕ МУТАГЕНЕЗУ** (Х.Де Фриз, 1903)
- **РОЗКРИТТЯ ГЕНЕТИЧНОГО КОДУ ОКРЕМИХ ВИДІВ** (кінець ХХ століття)

За значимістю та впливом на розвиток науки цю теорію можна співставити з періодичним законом Менделєєва – ефект від них співрозмірний для обох наук – біології і хімії. Але періодичний закон не викликав таких бурхливих дискусій, бо не стосується походження людини.

Як цілісне матеріалістичне вчення Дарвінізм здійснив переворот в біології, підірвав позиції креаціонізму і віталізму, здійснив величезний вплив на природничі і суспільні науки, культуру в цілому. Проте ще за життя Дарвіна, разом з широким визнанням його теорії, в біології виникли різні течії антидарвінізму, що заперечували, або різко обмежували роль природного відбору в еволюції і висували як головні сили, що приводять до видоутворення, інші чинники (зокрема, креаціонізм). Полеміка щодо основних проблем еволюційного вчення продовжується і в сучасній науці.

ІСТОРИЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ДАРВІНІЗМУ		
Назва теорії	Спадковий механізм	Одиниці еволюції
Дарвіновський Дарвінізм	“Геммули” переносяться з соматичних в статеві клітини	Популяція індивідів
Вейсманівський Нео-Дарвінізм	Перенос “детермінантів” в зародкову плазму	“-”-”-
Синтетичний Нео-Дарвінізм 1	Перенос генів в зародковій плазмі	“-”-”-
Молекулярний Нео-Дарвінізм	Реплікація ДНК	“-”-”-
Синтетичний Нео-Дарвінізм 2	Реплікація ДНК	Популяція алелей генів

Однак незаперечним залишається той факт, що лише людина, обдарована гострою спостережливістю, розвинутими аналітичними і синтетичними здібностями, науковою добропорядністю та працьовитістю, яким був Ч.Дарвін, могла зробити так багато для науки. До останніх днів свого життя він не припиняв систематичних наукових досліджень і залишив багатющу спадщину, яка постійно розвивається.

В заключному слові президент НАН України академік НАН України Б.Є.Патон, зокрема, відзначив, що Ч.Дарвін належить до когорти найбільш визначних класиків науки, оскільки його еволюційне вчення та інші праці залишаються вкрай актуальними і в наш час, і будуть такими в майбутньому.

На сесії Загальних зборів НАН України було прийнято рішення про приєднання НАН України до заяви ІАР (Міжакадемічної групи з міжнародних проблем) про викладання еволюції.